

2. Нестерова Л.В. Вопрос о крестьянском надельном землевладении в Редакционной комиссии Министерства внутренних дел (1902 – 1904 гг.) / Л.В. Нестерова // Научные доклады высшей школы. – 1960. – № 2. – С. 76 – 92.
3. Сидельников С.М. Аграрная политика самодержавия в период империализма. / С.М. Сидельников. – М.: Издательство Московского университета, 1980. – 289 с.
4. Симонова М.С. Кризис аграрной политики царизма накануне первой российской революции. / М.С. Симонова. – М.: Наука, 1987. – 254 с.
5. Щербакова И.К. Особое Совещание о нуждах сельскохозяйственной промышленности и Редакционная комиссия Министерства внутренних дел как альтернативные центры обсуждения крестьянского вопроса в начале XX века (1902 – 1905 гг.). / И.К.Щербакова. – Дисс... к.и.н. – М., 2003. – 282 с.
6. Заключение губернских совещаний по вопросам, касающимся пересмотра крестьянских законоположений. – т. I. – Крестьянское общественное управление. – СПб., 1904. – 168 с.
7. Заключение губернских совещаний по вопросам, касающимся пересмотра крестьянских законоположений. – т. II. – Волостной суд. – СПб., 1904. – 226 с.
8. Заключение губернских совещаний по вопросам, касающимся пересмотра крестьянских законоположений. – т. III. – Землепользование крестьян. – СПб., 1904. – 146 с.
9. Російський державний історичний архів (далі – РДІА). – Ф. 1291. – Оп. 12. – Спр. 70. – Ч. 10. – Арк. 5.
10. Селихов Д.А. Аграрне законодавство царської Росії в Україні епохи капіталізму (II пол. XIX – поч. XX ст.). – Дис... к.ю.н. – Х., 2002. – 210 с.
11. РДІА. – Ф. 1233. – Оп. 1. – Спр. 101. – Арк. 152 – 155.
12. Именной высочайший указ Правительствующему Сенату от 12 декабря 1904 г. О предначертаниях к усовершенствованию государственного порядка // Законодательные акты переходного времени. 1904 – 1908 гг.: Сборник законов, манифестов, указов Правительственному Сенату, рескриптов и положений Комитета Министров, относящихся к преобразованию государственного строя России, с приложением алфавитного предметного указателя. – Изд. 3-е, пересмотренное и дополненное по 1 сентября 1908 года / Под ред. пр.-доц. Н.И. Лазаревского. – СПб.: Юридический книжный склад Право, 1909. – С.3 – 6.
13. МВД. Известия Земского отдела. – СПб., 1905. – №1. – 25 с, с. 18.
14. РДІА. – Ф. 1233. – Оп. 1. – Спр. 101. – Арк. 384 – 384 зв.
15. РДІА. – Ф. 1291. – Оп. 119. – Спр. 4. – Арк. 28 зв., 30 зв.

Священко З.В. РЕЗУЛЬТАТЫ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ГУБЕРНСКИХ СОВЕЩАНИЙ ПО РАССМОТРЕНИЮ ПРОЕКТА АГРАРНОЙ РЕФОРМЫ В РОССИЙСКОЙ ИМПЕРИИ НАКАНУНЕ РЕВОЛЮЦИИ 1905 – 1907 ГГ.

В статье освещены результаты деятельности губернских совещаний по рассмотрению проекта аграрной реформы в Российской империи накануне революции 1905 – 1907 гг.

Ключевые слова: аграрный вопрос, губернские совещания, Редакционная комиссия, В. Плеве.

Svyaschenko Z.V. THE RESULTS OF OPERATIONS OF THE PROVINCIAL MEETINGS TO REVIEW THE DRAFT OF THE AGRARIAN REFORM IN THE RUSSIAN EMPIRE ON THE EVE OF THE REVOLUTION OF 1905 - 1907.

The article highlights the results of the provincial meetings to review the draft of the agrarian reform in the Russian Empire on the eve of the Revolution of 1905 - 1907

Keywords: agrarian question, the provincial meeting, the Drafting Committee, V. Plehve.

УДК [94:364.3] «19» (47+57:100)

О.І. Вальчук

**СОЦІАЛЬНЕ СТРАХУВАННЯ РОБІТНИКІВ УСТАНОВ І ПІДПРИЄМСТВ
СРСР ЗА КОРДОНОМ**

У статті аналізуються особливості організації та діяльності бюро соціального страхування за кордоном після їхнього переходу під контроль Цусстраху, простежується рівень соціального захисту робітників установ і підприємств СРСР за кордоном до моменту ліквідації бюро соцстраху.

Ключові слова: система соціального страхування, більшовицька доктрина суспільного розвитку, робітники, бюро соціального страхування, місцевком, Цусстрах, ревізійна комісія.

Дискусії щодо ролі і місця системи соціального страхування в соціальній політиці не припиняються в Росії уже з кінця XIX століття. Спершу вони стосувалися самої можливості

.....
впровадження окремих видів страхування робітників, але згодом, по мірі впровадження дискусійних ідей у життя, почали поширюватися і охопили комплекс різноманітних проблем, пов'язаних з функціонуванням системи соціального страхування в цілому.

На сучасному етапі історичного розвитку особливий інтерес викликає історія соціального страхування в СРСР у 1920-х – 30-х роках. Оскільки більшовики були напрочуд послідовними у своїй доктрині суспільного розвитку, поширення соцстраху при капіталізмі вони розцінювали як приховану форму експлуатації найманих робітників і, в той же час, як елемент класової боротьби пролетаріату. Соціальна складова системи страхування розглядалася як привід для конфлікту, а не як джерело стабілізації суспільства.

З ідеологічних та політичних міркувань, радянське керівництво не могло собі дозволити залишити без уваги питання соціального страхування робітників установ і підприємств СРСР за кордоном. Не був перешкодою і той факт, що бюро соціального страхування організовувалися з ініціативи працівників і функціонували як нелегалізовані організації [1, с. 6].

Окреслена проблема не знайшла відображення у вітчизняній та зарубіжній історіографії. Окремі питання з історії соціального страхування в СРСР висвітлені у працях С. Ашмаріної [2], Д. Каролі [3], О. Мельничука [4], О. Мовчан [5], А. Морозова [6], В. Шарпатога [7].

Правовим підґрунтям для легалізації діяльності бюро соціального страхування за кордоном було прийняття ЦВК і РНК СРСР 6 липня 1927 р. постанови «Про соціальне страхування осіб, що працюють за наймом в установах і на підприємствах СРСР за кордоном» [8, с. 32].

У своїй статті автор поставив за мету, через аналіз архівних матеріалів, переважно справ фонду Центрального управління соціального страхування, які зберігаються в Державному архіві Російської Федерації, а також нормативних актів розкрити особливості соціального страхування робітників установ і підприємств СРСР за кордоном.

Варто зазначити, що відповідно до постанови ЦВК і РНК СРСР від 6 липня 1927 р., соціальне страхування робітників поширювалося на всі без виключення установи і підприємства СРСР за кордоном: державні, кооперативні, змішані, громадські, а також на всіх їхніх працівників, незалежно від того були вони радянськими громадянами чи іноземцями.

Забезпечення із тимчасової непрацездатності, медичною і додатковими видами допомог робітників та членів їх сімей, які проживали спільно з ними за кордоном покладалося на бюро соціального страхування. Соціальне страхування на випадок тимчасової непрацездатності, інвалідності і безробіття під час проживання цих робітників в СРСР, як і членів їхніх сімей у випадку смерті годувальника і забезпечення додатковим видам допомог, входило у компетенцію органів соціального страхування союзних республік. Надання медичної допомоги робітникам вказаних категорій, а також членам їх сімей, що перебували в СРСР – здійснювалося органами охорони здоров'я союзних республік [9, арк. 90].

Допомога з тимчасової непрацездатності видавалася в розмірі фактичного заробітку, але не більше 250 % мінімальної ставки місячної заробітної плати. Для окремих держав цей максимум виражався в наступних сумах: Німеччина – 175 \$, Франція – 175 \$, Італія – 200 \$, Австрія – 137,5 \$, Польща – 125 \$. [9, арк. 143].

Допомога у зв'язку з хворобою виплачувалася, як правило, не більше трьох місяців. Для Аравії, Аргентини, Афганістану, Канади, Мексики, Персії і США, у зв'язку з віддаленістю, термін виплати допомог продовжувався до шести місяців. Понад вказаний термін забезпечення здійснювалося органами соцстраху СРСР, у разі виїзду хворого в СРСР не пізніше одного місяця після припинення виплати допомоги за кордоном [9, арк. 143 зв.].

Іноземці забезпечувалися на рівних підставах з радянськими громадянами, але якщо за законами даної держави вони підлягали страхуванню в іноземних органах соцстраху, то бюро соціального страхування компенсувало різницю в розмірі допомог та тривалості їх виплати [9, арк. 143 зв.].

Підприємства і установи СРСР за кордоном сплачували за своїх співробітників в бюро соцстраху внески в розмірі 4,5 % виплаченого заробітку, а у зв'язку з тим, що радянські громадяни підлягали забезпеченню в СРСР з інвалідності і безробіття, додатково відраховували в Цусстрах ще 2 % [9, арк. 144]. Згадані 2 % від загальної суми заробітної плати розподілялися наступним чином: в фонди, які знаходилися у безпосередньому розпорядженні органів соціального страхування надходило 1,6 %, а у фонди медичної допомоги застрахованим – 0,4

.....
% [10, арк. 1]. З лютого 1929 р. страхові внески було знижено до 3 %. У зв'язку з цим, Цусстрах пропонував вжити усіх необхідних заходів задля скорочення витрат, в першу чергу на медичну допомогу, опираючись лише на кошти отримані від страхових внесків [11, арк. 38].

Соціальне страхування за кордоном здійснювалося Бюро та Уповноваженими.

Бюро соціально страхування обиралося об'єднаним місцевкомом робітників радянських установ і підприємств того міста, в якому воно було організоване. Голову бюро затверджував Цусстрах НКП СРСР. Якщо в місті нараховувалося менше 50 застрахованих, соціальне страхування здійснювалося через уповноважених, призначених бюро в даній країні [11, арк. 38].

У випадку дефіциту Цусстрах перекидав засоби з інших бюро, а при наявності залишків – до кінця операційного року вони переводилися в Центральне управління соціального страхування [9, арк. 90 зв.]. В 1928 р. за постановою ЦВК і РНК СРСР невикористані закордонними бюро соціального страхування СРСР кошти від надходжень страхових внесків, після закінчення одного місяця вносилися всіма закордонними бюро в резервний фонд соціального страхування за кордоном. Вказаний фонд залишався у розпорядженні Центрального управління соціального страхування НКП СРСР, зберігався в одному із закордонних банків за узгодженням з Народним комісаріатом фінансів СРСР і витрачався Цусстрахом на підкріплення дефіцитних бюро соціального страхування СРСР за кордоном [9, арк. 18].

Бухгалтерський облік в бюро соціального страхування здійснювався за книгою «Журнал-головна» американської схеми та іншими допоміжними книгами. Бюро соцстраху подавали в Центральне управління соціального страхування щомісячну фінансову звітність щодо всіх операцій, включаючи й операції підзвітних йому уповноважених [12, арк. 2].

Одночасно з обранням бюро соцстраху мали обиратися ревізійні комісії в складі від трьох до п'яти осіб, а в тих місцях, де найближчим часом не передбачалися перевибори, об'єднаному місцевкому необхідно було обрати ревкомісії в найкоротші терміни. Акти ревкомісії пересилалися в Цусстрах через бюро соцстраху в триденний термін [9, арк. 89]. Згадана пропозиція була внесена Цусстрахом у 1928 р., хоча на території Радянського Союзу відповідне положення про ревкомісії діяло ще з 1925 р.

Згідно з даними Цусстраху, станом на 1928 р. бюро соцстраху функціонували в Берліні, Гельсінфорсі, Варшаві, Стокгольмі, Мешеді (Персія), Афінах, Римі, Ковні, Парижі, Харбіні, Празі, Таврізі (Персія) та Копенгагені. В ряді інших міст були організовані уповноважені [9, арк. 144].

Однак, бюро соціального страхування за кордоном проіснували лише до 1 травня 1929 р. Відповідно до постанови ЦВК і РНК СРСР виконання функцій бюро переходило безпосередньо до закордонних підприємств і установ СРСР. Для ліквідації справ бюро соцстраху були створені ліквідаційні комісії, до складу яких входили представники: від Бюро, об'єданого місцевкому, Народного комісаріату торгівлі та Народного комісаріату фінансів (якщо в даній країні був уповноважений НКФ) [11, арк. 38].

Таким чином, включення бюро соціального страхування за кордоном в загальну структуру радянського соціального страхування дало змогу отримати повний контроль над їхньою діяльністю з боку центральних страхових органів. Після досягнення поставленої мети, потреба в існуванні таких бюро зникла. А враховуючи той факт, що вони протягом двох років, в переважній більшості, залишалися дотаційними, їхня ліквідація була цілком логічною і закономірною.

Досліджуючи у подальшому дану проблему, слід простежити рівень соціального захисту працівників установ і підприємств СРСР за кордоном після ліквідації бюро соцстраху.

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА:

1. Кузятин В. Страхование работников учреждений СССР за границей // Вопросы страхования. – 1927. – №37. – С. 6-7.
2. Ашмарина С.В. Социальное страхование в условиях новой экономической политики 20-х гг. XX века // Рабочие в России: исторический опыт и современное положение: материалы IV научно-практической конференции, 3-5 ноября 2003 г. – Москва: Эдиториал, 2004. – С. 200-202.
3. Dorena Caroli, Histoire de la protection sociale en Union soviétique (1917-1939). – Paris : L'Harmattan, 2010. – 316р.

4. Мельничук О.А. Соціальне страхування в радянській Україні (20 – 30-ті рр. XX ст.). – Вінниця: «Едельвейс і К», 2009. – 372 с.
5. Мовчан О.М. Повсякденне життя робітників УСРР. 1920-ті рр. – К.: Інститут історії України НАН України, 2011. – 312 с.
6. Морозов А.В. Социальное страхование в России: Исторический опыт 1903-1933 гг. // Социальная политика и социология. – 2006. – №2. – С. 88–102.
7. Шарпаций В.Г. Соціальне забезпечення в УРСР (20 – 30-ті роки XX ст.). – К.: Ніка-Центр, 2006. – 268 с.
8. Постановление ЦИК и СНК СССР «О социальном страховании лиц, работающих по найму в учреждениях и предприятиях Союза ССР за границей» // Вопросы страхования. – 1927. – №36. – С. 32.
9. Державний архів Російської Федерації (ДАРФ). – Ф. Р5528. – Оп. 1. – Спр. 71. – 190 арк.
10. ДАРФ. – Ф. Р5528. – Оп. 1. – Спр. 59. – 8 арк.
11. ДАРФ. – Ф. Р5528. – Оп. 7. – Спр. 542. – 97 арк.
12. ДАРФ. – ф. Р5528. – Оп. 1. – Спр. 52. – 19 арк.

Вальчук Е.И. СОЦИАЛЬНОЕ СТРАХОВАНИЕ РАБОТНИКОВ УЧРЕЖДЕНИЙ И ПРЕДПРИЯТИЙ СССР ЗА ГРАНИЦЕЙ.

В статье анализируются особенности организации и деятельности бюро социального страхования за границей после их перехода под контроль Цусстраха, прослеживается уровень социальной защиты работников учреждений и предприятий СССР за границей до момента ликвидации бюро соцстраха.

Ключевые слова: система социального страхования, большевистская доктрина общественного развития, работники, бюро социального страхования, местком, Цусстрах, ревизионная комиссия.

Valchuk O.I. SOCIAL INSURANCE FOR WORKERS OF INSTITUTIONS AND ENTERPRISES OF THE USSR ABROAD.

The article analyzes the characteristics of the organization and activities of the bureau social insurance abroad after they passed under control The Central Social Insurance, traced the social protection of employees of institutions and enterprises of the USSR abroad until the elimination of social insurance bureau.

Keywords: the system of social insurance, bolshevik doctrine of social development, workers, bureau of social insurance, the local trade union committee (mestkom), The Central Social Insurance, checkup committee.

УДК 159.923.2 (045)

Т.М. Байлема, О.А.Слободиська

СТАНОВЛЕННЯ НАДІЙНОЇ ОСОБИСТОСТІ ТА ЇЇ ЗНАЧЕННЯ В ІСТОРИЧНОМУ МИНУЛОМУ

У статті розглядається становлення надійної особистості та її значення в історичному минулому. Зокрема, на основі аналізу історичних епох отримуємо уявлення про основні напрями становлення надійної особистості та її значення в формуванні людського суспільства.

Ключові слова: надійність, особистість, виховання, освіта, історичні умови.

Події, які відбуваються у нашому суспільстві, передбачають зростання ролі людини в суспільстві, її ділової, комунікативної, підприємницької, організаторської активності, її професійних якостей і психологічних властивостей, уміння взаємодіяти з різними людьми та в різних соціальних спільнотах. Ідеться про переорієнтацію мислення особистості, формування за нових умов навичок взаємодії індивіда із соціумом, що постійно змінюється, про особливості регуляції поведінки людей у соціальних групах, механізмів взаємовпливу, взаємостосунків, самовдосконалення особистості, запобігання невдачам, стресам, розв'язання конфліктів тощо. Сучасна епоха визначає також перехід на всіх рівнях взаємодії (міжнародних, міждержавних, міжособистісних) від домінанти конфронтації до домінанти діалогу, від пріоритету сили до пріоритету переконання. Таким чином, дослідження надійної особистості на сьогодні є актуальним.

Мета статті полягає в дослідженні генези значення надійної особистості в історичному минулому та сучасне ставлення до нього.